

الدَّرْسُ الرَّابِعُ: (نِظَامُ الطَّبِيعَةِ)

درس نامه.

الْمَفْعُولُ الْمَطْلُوقُ

به دو مثال زیر دقت کنید:

يُسَاعِدُ الصَّدِيقُ الْوَفِيَّ أَصْدِقَاءَهُ فِي الشَّدَائِدِ

دوست وفادار در سختی‌ها به دوستانش کمک می‌کند.

يُسَاعِدُ الصَّدِيقُ الْوَفِيَّ أَصْدِقَاءَهُ فِي الشَّدَائِدِ مُسَاعِدَةً.

دوست وفادار در سختی‌ها به دوستانش قطعاً کمک می‌کند.

در مثال دوم «مُسَاعِدَةً» مفعول مطلق تأکیدی است.

«مُسَاعِدَةً» مصدر فعل جمله است که با علامت «ء» آمده و فعل جمله خود را تأکیدی می‌کند و به آن «مفعول مطلق تأکیدی» می‌گوییم.

مفعول مطلق تأکیدی معادل قیده‌های تأکیدی فارسی مانند: «بی‌گمان، قطعاً، همانا، بی‌شک» و... می‌باشد.

کلمه

مفعول مطلق مصدری منصوب ـــ از ریشه فعل جمله است.

انواع مفعول مطلق

۱. مفعول مطلق تأکیدی: مشخصات مفعول مطلق تأکیدی:

الف) مصدر است. (ب) از جنس و ریشه فعل جمله است.

ج) منصوب ـــ است. (د) «صفت» یا «مضاف‌إلیه» ندارد.

﴿كَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا﴾ خدا با موسی قطعاً سخن گفت.

مفعول مطلق تأکیدی

۲. مفعول مطلق نوعی: مشخصات مفعول مطلق نوعی:

الف) مصدر است. (ب) از جنس و ریشه فعل جمله است.

ج) منصوب ـــ است. (د) «صفت» یا «مضاف‌إلیه» دارد.

مثال ۱. ﴿فَأَضْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا﴾ به زیبایی صبر کن

مفعول مطلق صفت صفت

نوی

۲. يَعْيشُ الْبَخِيلُ فِي الدُّنْيَا عَيْشَ الْفُقَرَاءِ: بخیل در دنیا مانند فقرا زندگی می‌کند.

مفعول مطلق مضاف‌إلیه

نوی

کلمه

۱. در این درس باید مصدرهای افعال را بشناسیم. بهتر است با توجه به قسمت یادآوری درس اول، قواعد «افعال ثلاثی مزید» که دارای وزن

مخصوص هستند را بار دیگر مطالعه نماییم.

- مصادر افعال ثلاثی مجرد؛ چون وزن مشخصی ندارند در هر جای کتاب که آن‌ها را دیدیم باید به خاطر بسپاریم.

دقتی در ترجمه مفعول مطلق نوعی:

۱. اگر بعد از مفعول مطلق نوعی، «مضاف‌إلیه» بیاید، مفعول مطلق را با کلمه‌هایی «مانند»، «مثل»، «همچون» ترجمه می‌کنیم.

أَسْتَعْفَرْتُ اللَّهَ إِسْتِعْفَارَ الصَّالِحِينَ.

مفعول مطلق نوعی مضاف‌إلیه

مانند «همچون» درستکاران از خدا آمرزش خواستم.

۲. اگر بعد از مفعول مطلق نوعی، «صفت» بیاید می‌توانیم صفت را به صورت «قید» ترجمه کنیم و مفعول مطلق را ترجمه نمی‌کنیم.

قَرَأْتُ ثلاثة فصول مِنْ ذَلِكَ الْكِتَابِ قِرَاءَةً بِاللُّغَةِ.

مفعول مطلق صفت
نوعی

سه فصل از آن کتاب را کاملاً خواندم.

به مفعول مطلق نوعی؛ مفعول مطلق بیانی هم گفته می شود.

کلمه

کلمه های مترادف

طعام	=	غذاء (خوراک)
أَعَانَ	=	نَصَرَ = سَاعَدَ (یاری کرد)
السَّدَادُ	=	الصَّوَابُ (درستی)
بَغْتَةً	=	فَجَاءَهُ (ناگهان)
تَأَكَّدَ	=	إِطْمَئَنَّنَ (مطمئن شد)
حيلة	=	خداع (حيله، فریب، چاره‌اندیشی)
أفراخ	=	فِرَاخُ (جوجه‌ها)
إِستخدام	=	إِستعمال (به کار گرفتن)
أداء	=	الْمَرَضُ (بیماری)
أعینونی	=	أَنْصُرُونِي (مرا یاری دهید)
الْمَوْجُودَاتُ	=	الكائنات (موجودات)
الْحَقْلُ	=	الْمَزْرَعَةُ (کشتزار)
أَكَلَ	=	تَنَاوَلَ (خورد)
تَوَازُنَ	=	تَعَادَلَ (تعادل)
نفاية	=	زبالة = نخالة (زباله)
لَا حَظَّ	=	شَاهَدَ (دید)
سبب	=	عِلَّةُ (دلیل)
خَبِير	=	عَلِيمُ (دانا، آگاه، کارشناس)
مُهَدِّئٌ	=	مُسَكِّنٌ (آرامبخش)
عَادَ	=	رَجَعَ (بازگشت)
بَلَغَ	=	وَصَلَ = نَالَ (رسید)
فَتِيَّةٌ	=	شباب (جوانان)
عائل	=	فَقِيرٌ (نیازمند، مستمند)
المجفَوُ	=	المطرود (طرد شده)
مأموم	=	تَابِعٌ (دنباله‌رو، پیرو)
اقتدای	=	تَبَعَ (پیروی کرد)

کلمه‌های متضاد

تَلَوْتُ	≠	طهارة	≠	آلودگی	پاکیزگی
إِكْتَارٌ	≠	إِيجَازٌ	≠	زیاده‌روی	کوتاهی
خَبِيرٌ	≠	جَاهِلٌ	≠	دانا	نادانی
مُؤَلِّمَةٌ	≠	مُهَدِّدٌ	≠	دردآور	مسکن
نَزُولٌ	≠	صُعُودٌ	≠	پایین آمدن	بالا رفتن
نَاقِصٌ	≠	زَائِدٌ	≠	کم	افزون
مُتَشَابِهٌ	≠	مُتَقَابِلٌ	≠	بدبین	خوش‌بین
صَحِيحَةٌ	≠	بَكِيَةٌ	≠	خندید	گریست
عَائِلٌ	≠	غَنِيٌّ	≠	فقییر	ثروتمند

جمع‌های مُکَمَّرٌ

أَمْطَارٌ ← مَطَرٌ	باران
رَوَابِطٌ ← رَابِطَةٌ	پیوند
شُهُورٌ ← شَهْرٌ	ماه
تُعَالِبٌ ← تَعَلَبٌ	روبه
مَحَاصِلٌ ← مَحْصُولٌ	محصول
حِيَلٌ ← حَيْلَةٌ	چاره‌اندیشی
طَيُورٌ ← طَيْرٌ	پرنده
مَطَاعِمٌ ← مَطْعَمٌ	رستوران

أَسْمِدَةٌ ← سَمَادٌ	کود
أَفْرَاحٌ، فِرَاحٌ ← فَرَحٌ	جوجه
حُقُولٌ ← حَقْلٌ	کشتزار
خُبْرَاءٌ ← خَبِيرٌ	کارشناس
فَيْرَانٌ ← فَاِرَةٌ	موش
فُتْيَةٌ ← فَتَى	جوان
أَطْمَارٌ ← طَمْرٌ	لباس کهنه
نُظْمٌ ← نِظَامٌ	روش، شیوه

عباراتی منتخب از درس چهارم

(فرداد ۹۹-۱۴۰۰)

۱. ظَلَمَ الْإِنْسَانُ الطَّبِيعَةَ فِي نَشَاطَاتِهِ ظُلْمًا.

قطعاً انسان در فعالیت‌هایش به طبیعت ستم کرده است.

(فرداد ۱۴۰۰)

۲. رَاقِبَ الْمَزَارِعَ مَرَاعَتَهُ مُرَاقِبَةً شَدِيدَةً.

کشاورز به دشت از مزرعه‌اش مراقبت کرد.

(فرداد ۱۴۰۰)

۳. قَرَّرَ الْمَزَارِعَ التَّخْلَصَ مِنَ الْبُومَاتِ.

کشاورز تصمیم گرفت از (شَر) جغدها خلاص شود.

(شهریور ۱۴۰۰)

۴. يَحْكِي أَنَّ مَزَارِعًا كَانَتْ لَهُ مَزْرَعَةٌ كَبِيرَةٌ فِيهَا خَضِرَاوَاتٌ.

حکایت می‌شود که کشاورزی، کشتزار بزرگی داشت که در آن سبزیجات بود.

(شهریور ۱۴۰۰)

۵. أَخَذَ يَفْكُرًا: «لِمَاذَا ازْدَادَ عَدَدُ الْبُومَاتِ فِي الْحَقْلِ ازْدِيَادًا كَثِيرًا.

شروع به اندیشیدن کرد: چرا تعداد موش‌های کشتزار بسیار زیاد شده است.

(دی ۹۷)

۶. إِجَادَةُ النِّفَايَاتِ الصَّنَاعِيَّةِ وَالْمَنْزِلِيَّةِ يُهْدِدُ نِظَامَ الطَّبِيعَةِ.

تولید زباله‌های صنعتی و خانگی نظم طبیعت را تهدید می‌کند.

(دی ۹۹)

۷. سَتَشَاهِدُ مَشَاكِلَ جَدِيدَةً فِي الْبِيئَةِ الَّتِي تَعِيشُ فِيهَا مُشَاهِدَةً مُؤَلِّمَةً.

در محیط زیستی که در آن زندگی می‌کنی، مشکلات جدیدی را به گونه‌ای دردناک مشاهده خواهی کرد.

(دی ۹۹)

۸. إِنَّ أَحَدَ الطُّيُورِ حِينَ يَرِي حَيْوَانًا مُفْتَرِسًا قَرِيبًا مِنْ عُنُقِهِ يَتَّظَاهَرُ بِأَنْ جَنَاحَهُ مَكْسُورٌ.

همانا یکی از پرندگان هنگامی که یکی از جانوری درنده نزدیک لانه‌اش می‌بیند وانمود می‌کند که بالش شکسته است.

(فرداد ۱۴۰۰)

۹. ذَاتَ يَوْمٍ لَا حَظَّ الْمَزَارِعُ أَنْ عَدَدَ أَفْرَاحِ الطُّيُورِ يَنْقُصَ تَدْرِيجِيًّا.

روزی کشاورز ملاحظه کرد که تعداد جوجه‌های پرندگان به تدریج کم می‌شود.

(دی ۱۴۰۰)

(دی ۱۴۰۰)

(فردار ۹۹)

(فردار ۹۹)

(فردار ۹۹)

(فردار ۹۹)

(فردار ۱۴۰۱)

۱۰. تَعَدَّى الْمُرَارِعُ عَلَى نِظَامِ الطَّبِيعَةِ تَعَدَّى الظَّالِمِينَ.

کشاورز مانند ستمگران به نظم طبیعت دست‌درازی کرد.

۱۱. نَشَاهِدُ أَفْعَالَ الْإِنْسَانِ الْمُخَرَّبَةَ لِلْبَيْئَةِ.

کارهای ویرانگر انسان نسبت به محیط زیست را مشاهده می‌کنیم.

۱۲. ﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا﴾

همانا ما قرآن را به تو قطعاً فرو فرستادیم.

۱۳. هَلْ تَعْلَمُ أَنَّ الزَّرْفَةَ بِكَمَاءٍ لَيْسَتْ لَهَا أَحْبَالٌ صَوْتِيَّةٌ.

آیا می‌دانی که زرافه لال است و تارهای صوتی ندارد؟!

۱۴. يَسْتُرُّ السَّمَكُ الْمَدْفُونُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْجَفَافِ فِي غَلَافٍ.

ماهی دفن شده هنگام خشکسالی خودش را در پوششی می‌پوشاند.

۱۵. يَهْتَمُّ الْمُواطِنُ الْفَهِيمُ بِنِظَافَةِ الْبَيْئَةِ أَهْتِمَامًا بِالْغَا.

شهروند فهیم به نظافت محیط زیست بسیار اهمیت می‌دهد.

۱۶. إِنْ اسْتَمَرَّ قَتْلُ الْبُومَاتِ فَسَيُشَاهِدُ الْمُرَارِعُ مَشَاكِلَ فِي الْبَيْئَةِ مَشَاهِدَةً مُؤَلِمَةً.

اگر کشتن جغدها ادامه یابد کشاورز مشکلات دردناکی را در محیط زیست مشاهده خواهد کرد.

۲۰ نمره

آزمون درس الرابع

۴

۱	(دی ۱۴۰۰) (دی ۹۷) (فردار ۹۹) (فردار ۱۴۰۲)	۱. تَرْجِمِ الْكَلِمَاتِ الَّتِي تَحْتَهَا خَطًّا: (الف) لَهُ مَرْزَعَةٌ كَبِيرَةٌ فِيهَا خَضِرَاتٌ. (ب) تَلَوْتُ الْهَوَاءَ يَهْدِدُ الطَّبِيعَةَ. (ج) تَهْجُمُ الْفِرَّانُ بِالْحَقْلِ. (د) الْمُرَارِعُ كَانَ قَدْ فَرَزَ التَّخْلُصَ مِنَ الْبُومَاتِ.
۰/۵	(فردار ۱۴۰۰)	۲. عَيِّنِ الْمُتَضَادَّ وَالْمُتَرَادِفَ: الْمُرَارِعُ / الدَّاءُ / رَاقِبٌ / الْفَلَّاحُ / إِطَّلَعَ / الصَّحَّةُ (الف) ..... = ... (ب) ..... ≠ .....
۰/۲۵	(فردار ۱۴۰۰)	۳. عَيِّنِ الْكَلِمَةَ الْغَرِيبَةَ فِي الْمَعْنَى: (الف) الْفِشْرُ (ب) الْفَطْ (ج) الْجِدْعُ (د) الْغُصْنُ
۰/۲۵		۴. أَكْتُبْ مُفْرَدَ الْكَلِمَةِ التَّالِيَةِ: مِنْ مُهَيَّدَاتِ نِظَامِ الطَّبِيعَةِ الْأَسْمِدَةُ الْكِيمِيَاوِيَّةُ: .....
۰/۵	(فردار ۱۴۰۰)	۵. تَرْجِمِ الْعِبَارَاتِ التَّالِيَةَ إِلَى الْفَارْسِيَّةِ: ۱. هَجَمَتِ الْبُومَاتُ عَلَى الْأَفْرَاحِ هُجُومًا. ۲. إِنْ إِمَامَكُمْ قَدْ اِكْتَفَى مِنْ دُنْيَاهُ بِطَمَرِيهِ وَ مِنْ طَعْمِهِ بِقَرَصِيهِ. ۳. بَعْضُ الطُّيُورِ قَدْ تَلَجَّأَ إِلَى حَيْلٍ لَطْرَدٍ مُفْتَرِسِهَا عَنْ عَشَّهَا. ۴. يَهْتَمُّ الْمُواطِنُ الْفَهِيمُ بِنِظَافَةِ الْبَيْئَةِ أَهْتِمَامًا بِالْغَا. ۵. مَا ظَنَنْتُ أَنْكَ تُجِيبُ إِلَى طَعَامِ قَوْمِ عَائِلِهِمْ مَجْفُوءٌ وَ عَنِّيهِمْ مَدْعُوءٌ. ۶. إِيجَادُ النَّبَاتَاتِ الصَّنَاعِيَّةِ مِنْ مُهَيَّدَاتِ نِظَامِ الطَّبِيعَةِ. ۷. اللَّهُ هُوَ الَّذِي يَتَقَبَّلُ دُعَاءَ النَّاسِ تَقَبُّلاً تَامًا. ۸. اسْتَعْفَرْتُ اللَّهَ اسْتِغْفَارَ الصَّالِحِينَ. ۹. يَسْتُرُّ السَّمَكُ الْمَدْفُونُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْجَفَافِ فِي غَلَافٍ . ۱۰. ﴿نَزَّلَ الْمَلَائِكَةُ تَنْزِيلًا﴾ ۱۱. إِنْ عَدَدَ أَفْرَاحِ الطُّيُورِ يَنْقُصُ تَدْرِيجًا. ۱۲. تَعَدَّى الْمُرَارِعُ عَلَى نِظَامِ الطَّبِيعَةِ تَعَدَّى الظَّالِمِينَ. ۱۳. مَنْ لَمْ يُؤَدِّبْهُ الْوَالِدَانِ صَغِيرًا يُؤَدِّبُهُ الرُّمَنُ.

۶.	عَيَّن نوع الكلمات: (الف) اسم المبالغة (ب) اسم المكان (ج) اسم المفعول (د) اسم التفضيل	۱	(فرداد ۱۳۰۲)
۷.	إِنْتَجِب الترجمة الصحيحة: (الف) ما فَازَ في صَفْنَا إِلا حَامِداً. (۱) در کلاس ما به جز حامد موفق نشد. (۲) در کلاس ما تنها حامد موفق نشد. (ب) يا لَيْتَنِي أَذْهَبُ مَرَّةً أُخْرَى! (۱) ای کاش بار دیگر می‌رفتم. (۲) ای کاش بار دیگر بروم.	۰/۵	(فرداد ۱۳۰۲)
۸.	عَيَّن الصَّحِيح: (الف) ..... شَبَابْنَا عَلِمَ إِبْرَانَ في المباراة. (رَفَعُوا - رَفَعَتْ - رَفَعَ) (ب) الأناز القديمة ..... إهْتِمَامِ الإنسانِ بالدِّينِ. (تَوَكَّدَ - يُوَكِّدُونَ - يُوَكِّدُ)	۰/۵	(فرداد ۱۳۰۲)
۹.	كَمَّلَ الفَرَاغَ بِالترجمة الصحيحة: (الف) كَانَ الصَّيَادُونَ قَدْ حَفَرُوا التُّرَابَ الجافَّ لِصَيْدِ السَّمَكِ المَدْفُونِ. شكارچیان خاک ..... را برای شكار ماهی دفن شده ..... (ب) هَدَّدَ المزارعُ الطَّبِيعَةَ في مَرْزَعَتِهِ بِقتلِ بوماتها. کشاورز طبیعت را در ..... با کشتن ..... آن تهدید کرد.	۱	(فرداد ۱۳۰۰ - فرداد ۱۳۰۲)
۱۰.	عَيَّن المَحَلَّ الإِعْرَابِيَّ لِمَا تَحْتَهُ حَطُّ: (الف) كُلُّ طعامٍ لا يُدَكَّرُ اسمُ اللَّهِ عليه لا بركة فيه. (ب) هذا السَّمَكُ يَخْرُجُ مِنَ الغِلافِ خروجاً عَجيباً.	۱/۷۵	(فرداد ۹۹ و فرداد ۱۳۰۰)
۱۱.	عَيَّن المَفْعُولَ المَطْلُوقَ لِلنَّوعِ أو اللَّبِيانِ: (الف) أَنشَدَ الشَّاعِرُ قَصِيدَةً إنشاداً رانِعاً. ☐ (ب) كانت البوماتُ تَهْجُمُ على الأفراخِ هجوماً و تَأْكُلُها. ☐	۰/۲۵	(شهریور ۹۸ و فرداد ۱۳۰۲)
۱۲.	ترجم الأفعال: (الف) ﴿أَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ ..... (ب) أمر أنوشيروان أن يُعْطَى لِلفلاح ألف دينار. ..... (ج) هذه الحادثة لم تُصْعِفْ عَزْمَهُ و هُوَ كان يُواصلُ عَمَلَهُ دَوْباً.	۱/۵	(دی ۹۸)
۱۳.	مَيِّزُ في العبارات التالية: (الف) المفعول المطلق (ب) نوع المفعول المطلق (و) الصفة (هـ) الحال ۱. لِمَاذا اِزْدادَ عَدَدُ فِئرانِ الحَقْلِ اِزدياداً كَبِيراً. ۲. ﴿فَسَجَدَ الملائكةُ كُلُّهُمُ أَجْمَعُونَ إِلا إِبليسَ﴾ ۳. إِذا طَلَبْتَ أَنْ تَنْجَحَ في عَمَلِكَ فَقمْ بِهِ وحيداً.	۱/۵	
۱۴.	عَيَّن الكَلِمَةَ الصَّحِيحَةَ لِلعبارات: (كلمتان زائدتان) (الأنحاس / الرِّداء / أعتق / التَّلُّ / الأسمدة / أعان) (الف) موادَّ كيميائيةً و طبيعياً لِتقوية التُّرابِ الضَّعيفِ: ..... (ج) مِنطَقَةً مُرتَفَعَةً أصغرُ مِنَ الجَبَلِ:	۱	(فرداد ۱۳۰۱)

٥/٠	(فرداد ١٤٠١)	<p>١٥. عَيَّن الصَّحِيحَ فِي الإِعْرَابِ وَ التَّحْلِيلِ الصَّرْفِيِّ: «وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ» (الف) أَحْسِنُوا: (١) فعلٌ أمرٌ، جمعٌ مذكرٌ مخاطبٌ، ثلاثيٌّ مزيدٌ من بابِ إفعالٍ، مبنئٌ / فعلٌ و الجملةُ فعليةٌ (٢) فعلٌ ماضٍ، جمعٌ مذكرٌ غائبٌ، ثلاثيٌّ مُجرَّدٌ، معلومٌ، لازمٌ، مُعْرَبٌ / فعلٌ و فاعلٌ (ب) الْمُحْسِنِينَ: (١) اسمٌ، جمعٌ مذكرٌ، اسمٌ مفعولٌ، معرفةٌ، مبنئٌ / فاعلٌ و مرفوعٌ (٢) اسمٌ، جمعٌ مذكرٌ سالمٌ، مُعْرَفٌ بِأَلٍ، مُعْرَبٌ / مَفْعُولٌ و مَنصُوبٌ</p>
١	<p>(فرداد ١٤٠٠)</p> <p>١. إقرأ النَّصَّ التَّالِيَ بِدِقَّةٍ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الأَسْئَلَةِ بِمَا يُنَاسِبُ النَّصَّ: يَتِمُّ التَّوَاؤُنُ فِي الطَّبِيعَةِ مِنْ خِلالِ وَجُودِ رِوَابِطٍ مُتَدَاخِلَةٍ بَيْنَ الكائِناتِ الحَيَّةِ وَ بِيئَتِها، وَ لِكِنْ ظَلَمَ الإنسانُ الطَّبِيعَةَ وَ تَدخُلُهُ فِي أُمُورِ الطَّبِيعَةِ يُؤَدِّي إلى اِختِلالِ هِذا التَّوَاؤُنِ. بَنى أَلْفَرْدُ مُؤَسَّسَةً لِمنَحِ الجِواثِرِ الشَّهِيرَةِ وَ مَنْحَ ثَروَتِهِ لِشِراءِ الجِواثِرِ الذَّهَبِيَّةِ. (١) مِمَّ يَتِمُّ التَّوَاؤُنُ فِي الطَّبِيعَةِ؟ (٢) إلى ما يُؤَدِّي تَدخُلُ الإنسانِ فِي أُمُورِ الطَّبِيعَةِ؟ (٣) لِماذا بَنى أَلْفَرْدُ مُؤَسَّسَةً؟ (٤) ما مَنْحَ أَلْفَرْدُ لِشِراءِ الجِواثِرِ الذَّهَبِيَّةِ؟</p>	<p>١٦.</p>

بادد/شيت: